

Wo ničo so ja njestaram ...

**Njestarajće so wo ničo, ale njech su
we wšěch wěcach waše próstwy
w modlenju a žadanju z džakowanjom
před Bohom zjawne.**

Fil 4,6

Nimale mamy začišć, zo je znaty ludowy
spěw z biblijje wzaty. Japoštoł Pawoł pisa:
„Njestarajće so wo ničo ...“ a spěwar ludo-
weho spěwa jemu přihłosujo wotmołwi:
„Wo ničo so ja njestaram ...“.

W młodych lětach sym jónu spytał, cyle
po ludowym spěwje žiwy być. Podach so
z přečelom na pućowanje po Łužicy, nje-
starachmoj so wo to, „ha hdže džens nocy
budu spać“. Wopytachmoj dwě swójbje,
tola nchtó naju na hospodu
njepřepros. Derje, zo mějach-
moj spanskej měchaj sobu,
bědnej a hubjenej, ale tola so
zmužichmoj spać „w hajku,
lěsku zelenym“. Nadžijachmoj
so, zo derje spimoj a hdyž ra-
no wotućimoj, sej zaspěwamoj
z ptačinu. Wokoło třoch w no-
cy bě namaj tak zyma, zo sta-
nychmoj a běžachmoj. Ptački
hišće spachu. K jědži ničo we
waćoku njemějachmoj, dokelž
chcychmoj sej to rano w ně-
kajkim wjesnym konsumje ku-
pic. Tute pućowanje po čem-
nej rańšej krajiny wosta na-
maj w pomjatu, hdyž pře-
mjerznjenaj, hlódnaj a lačnaj
běžachmoj, doniž někajki wote-
wrjeny wobchod njenańdžech-
moj. Přichodnu nóc pytachmoj
sej sčasom někajku kólnju ze
słomu, w kotrejž krasnje spachmoj.

Po tutym dožiwjenju mějach swoje dwě-
le, hač je woprawdže tak rjenje, so wo ničo
starać a jednorje tak w hajku, lěsku zele-
nym spać. Hišće džensa wjeselu so wječor
na ćopće łožo.

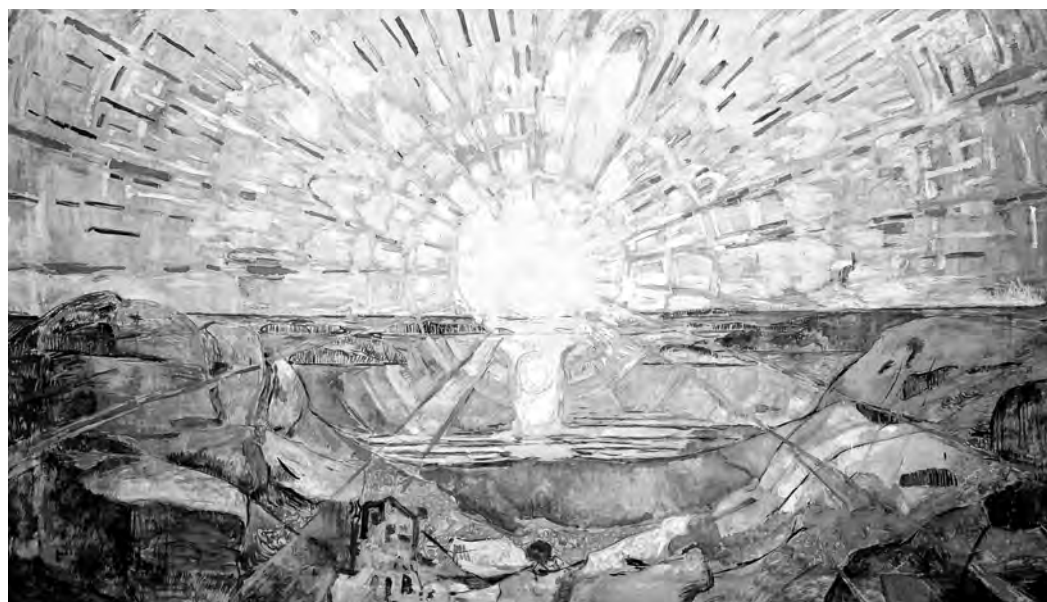
Bibliske městna, w kotrychž so wo tym
řeči, zo nimamy so wo ničo starać, mje da-
le zaběrachu. Namakamy je pola Jezusa,

w lisće japoštoła Pawoła na Filipiskich a w
1. lisće japoštoła Pětra. Dokelž steja husci-
šo w Nowym zakonju, dyrbyja za křesćan-
ske žiwjenje wulku wažnosć měć. Najprje-
dy sej myslach, zo so słowa wo žiwjenju
bjez starosćow na orient počahuja, hdžež
móžeja ludžo tež wonka spać, dokelž je
tam ćoplišo. My pak w Europje trjebamy
krute domy a mamy so sčasom wo po-
slešća a tepjenje starać. Tola tež w orienće
maja zymne nocy. Dyrbjach tutu mysl za-
ćisnyć.

Na to sej wšitke bibliske městna wo
staranju z biblijje wupisach. Wunošk bě
tón, zo je w někotrych staranje něšto pozi-
tiwneho. Pawoł pisa, zo bychu so wasadni

Wone słowa, kiž zakazaja staranje wo
jědž, wo drastu a powšitkownje wo při-
chodny džen wostanu wěsty problem. Naj-
bóle přeswědči mje wukładowanje, zo je
měnjene starosćenje počne stracha, kotraž
njeliči z Božim dobrym wjedženjom. Jědž,
pice a drasta su potom hłowne wobsahi
žiwjenja. Tajke njedobre starosćenje ško-
dži na kóncu najbóle swójskej duši. „Nje-
starajće so a njeprajće: Što budžemy jěsć?
Što budžemy pic? Što budžemy so woblē-
kać? Za wšitkim tym pytaja pohanojo. Pře-
tož waš njebjeski Wótc wě, zo wy to wšitko
potrjebaće.“ (Matej 6,31–32)

Njetrjebamy strach před přichodom
měć. Wšitke wažne wěcy so nam wot

Edvard Munch: Slóncu (1911)

Repro: Wikipedia

„jedyn za druheho starali“. (1 Kor 12,25)
Sam bě chětro zwjeseleny byt, zo so kře-
sćenjo we Filipi wo njeho starachu, hdyž
w jastwje sedžeše. (Fil 4,10) Potajkim sta-
rać so wo někoho druheho, jeho zastarać
a jemu pomhać je dobre a prawe. Je to
wuraz lubosće w zmysle Jezusa. Zo bych-
my to zdokonjeć móhli, dyrbimy doprědka
myslić a planować.

Boha darja. Hdyž w nocy spać njemóžemy,
dokelž nam mysle a starosće po hłowje
chodža a nam měra njepopřeja, tak móže
nam štwórty psalm dobra modlitwa być:
„Ja ležu a spju cyle změrom, přetož ty
sam, Knježe, pomhaš mi, zo bjez starosće
bydlu.“ Naša pomoc w swóych starosćach
je jenož jednu modlitwu wot nas zdalena.

Jan Malink

Jonas – tři dny w brjuše wulkeje ryby

Lube dźěci, stawizna wo Jonasu je zajimawa. Tři dny je po puću w brjuše wulkeje ryby był. Kak drje tam běše? Na kóždy pad bě čma a Jonas je zawěsće strach měł. Wot rjaneje podmórskéj wokoliny ničo widzał njeje. Skerje je so k Bohu modlił a jeho wo wuchowanje prosył. Tak so tež sta. Po třoch dnjach je wulka ryba Jonasa na brjóh wuplunyla.

Čehodla pak je Jonas docyła w brjuše wulkeje ryby był? Jonas bě profet. To rěka: Wón wozjewješe ludžom Bože słowo. Tehdom njebě hišće žaneje biblije a mnozy njemóžachu čitać. Bóh kazaše Jonasej do Niniwy hić a ludžom tam zdžělić, zo chce Bóh město zničić, dokaž wobydlerjo hrěša a njejsu po jeho woli žiwi. To so Jonas naboja. Tajku hroznu powěsć w tajkim wulkim měsće wozjewi, to sej njezwěri.

Tuž čekny a poda so z łódžu do napřećiwneho směra. Zdali so wot Niniwy. Na morju pak zběhny so wulki wichor a hrožeše strach, zo so łódź podnuri. Namórnicy prošachu svojich bohů wo wuchowanje a namołwjachu Jonasa to tež činić. Wón pak začuwaše, zo je wina na wichorje. Tuž to namórnikam rjekny a woni čisnychu jeho do morja. Wichor so lehny a Jonasa póžrě wulka ryba.

Što drje to do wulkeje ryby bě? Předstajam sej přeco wjelrybu. Poprawom wjelryby docyła ryby njejsu, ale cycaki. Cycaki porodžeja žiwe młodžata, kiž so z mlókom maćerje zežiwja. Ryby pak njesu jejka a młodžata zežiwja so sami, hdyž su z jejka wulězli. Dalši rozdžěl je dychanje. Wjelryby dychaja přez płuca a dyrbja so tuž

z wody wunurjeć. Ryby dychaja přez žabra a njetřebaja so wunurjeć.

Najwjeteše zwěrjo zemje je módra wjelryba. Wona móže dołhosć 33 metrow docpěć a hač do 200 tonow čezka być. Móžu sej derje předstajić, zo měješe Jonas dosć městna w jeje brjuše. Wjelryba žiwi so wot planktona. Kóždy tři do džesać mjeńšinow dyrbi so wunurić, zo by dychała. Móže pak tež hač do 20 mjeńšinow pod wodu wostać. Při pytanju za planktonom nuri maksimalnje 500 metrow hluboko. Potom je wona kaž tajki podnuryak.

Hłowata wjelryba móže samo 3000 metrow hluboko nurić. Wona so zežiwja wot hoberskich čornicow (Tintenfisch), kotraž su w tajkich hlubinach žiwe. Za to móže hač do 100 mjeńšin pod wodu wostać. Hłowata wjelryba je wjacje hač 20 metrow dołha a hač do 50 tonow čezka.

Žiwjenje pod mórskej hladzinu je jara

zajimawe a fascinowace. Tam je telko wšelakich zwěrjatow a rostlinow. Tež w jězoru móžeš tajke wuslědžić. Snano sće w dowolu při morju abo jězoru, lube dźěci? Potom móžeće so z wotkrywajemi stać.

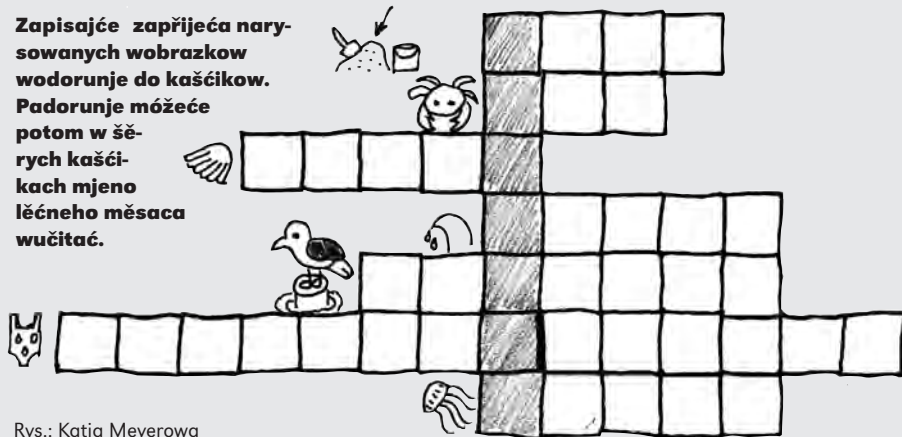
To wšo pak Jonasa w jeho situaciji njestaraše. Po tym zo bě wulka ryba jeho wuplunyla, poda so do Niniwy a wozjewi Bože poselstwo. Ludžo posłuchachu na Jonasa a prošachu Boha wo smilnosť. Wón jich wuslyša a njezniči Niniwe. Nadawk, kotryž bě Bóh Jonasej dał, njebě za jeho přećežki. Byrnjež je čeknył, bě Bóh při nim a je jeho wróćo wjedł.

Druhdy stejimy tež my před wužadacymi nadawkami. Móžemy sej tuž wěsći być, zo Bóh nas přewodža a nam pomha.

Přeju wam rjane, wočerstwajace prózdniwy a wjele rjanych dožiwjenjow we wodže a zwonka njeje!

Waša **Katja Meyerowa**

Zapisajće zapřižeća narysowanych wobrazkow wodorunje do kašćikow. Padorunje móžeće potom w šerchach kašćikach mjeno léčneho měsaca wučitać.

Rys.: Katja Meyerowa

Lěćo w přisłowach

Lěćo bjez hrímanjow, njeradne žně.

Mokre lěćo, lochki kołč.

Štóz chce měć lěćo, dyrbi tež kuntwory znjesć.

Žane lěćo wšemu jenak njehoji.

Pěčna nazyma sporjedža njepěkne lěćo.

Wječorny kanon

hudźba: Albert Thäte
po Lk 24,29

„Ja sym winowy pjenk, wy sće prućata“

19. serbski domizniski dzeń na swjedźenju swj. Trojicy w Lejnje a Ptačecach

Kemšerjo na domizniskim dñju w Lejnianskej cyrkwi

Fota: Andreas Kirschke

W Lejnianskej cyrkwi překwapja wopytowarja mnohe němske napisma. Njedźelu swj. Trojicy běchu wołtar a ławki rjenje z kwěćelimi w serbskich barbach wupyšene. Na kemšach 19. serbskeho domizniskeho dñja Wojerowskich kónčin předowaše sup. n. w. Jan Malink wo Božej lubosći, jeho hnadže a zhromadženstwje Swjateho ducha. Wón pokaza na přiběrace wosamoćenje čłowjeka w modernym swěće, hdyž naruna handy rozmołwu mjez ludźimi. Temu napřečo steji dušina zhromadnosć mjez křesćanami we wěrje do Jezusa Chrystusa, kiž korjeni w Božej lubosći. Z njeje čerpajo móža křesćenjo na dobre wašnje w swěće skutkować. Chór ze Židžino pod nawodom Pětra Cyža wobrubu kemše z kěrlušemi Kocora a Kiliana. Serbsku liturgiju přednjese farar dr. Stefan Reichelt. Wjace hač sto kemšerjow so na Božej službě wobdźěli.

Wot Lejnianskeje cyrkwy běžachu wob-

dźelnicy do Ptačec. Duce po puću spěwachu a rejowachu. Rakečanscy dujerjo na kremseru čah z hudźbu přewodžachu. Po wobjedže z howjazym mjasom a chrěnom w Ptačanskim hosćencu sčěhowaše program ze zhromadnym spěwanjom a z postrowami mjez druhim wot wjesnjarnostki gmejny Halštrowska hola Antje Gasterstädt a sup. Daniela Schmidta z Niskeje. Krótke programy předstajichu dźěći pěstowarnjow z Horow a Ptačec. W domizniskej stwě móžachu dźěći pod nawodom rěčneje motiwatorki Marije Šolčić swěćku debić a historiske němske pisanje w Sütterlinje zwučować. Horst Köhler z Ptačec młěješe žitny kofej k woptanju.

„Na domizniskim dñju so naše wsy zhromadźuju“, praješaj Pinkec mandželskaj z Horow. „Tuta zhromadnosć nas posylnja a skruća.“ Christine Pink (66) nosy hordže drastu swojeje wowki Marje Matijaškoweje. Wowka je hišće z Willijom Kašporom, nanom Christiny Pink, serbsce rěčať. Wona pak wjace serbsce njerěči. „Ale naju wnučki serbsce wuknu: Helene (6) w pěstowarni na Horach a Johann (8) w zakładnej šuli ‚Handrij Zejler‘ we Woje-recach.“ Christine hlada drastu swojeje wowki, čerwjenu młodžinsku drastu prawidłownje k mejemjetanju na Horach wupožća. Sama nosy drastu na domizniskim dñju a na bėrnjacym balu na Horach.

Mjez młodymi wobdźělnikami domizniskeho dñja z Ptačec běchu Rebecca Meister (34) z džowku Luisu (10) a Salomé Petzer (25) z bratrom Ruvenom (20). „Nam je wažne, zo su serbska rěč a tradicije dale žiwe. Serbskosć słuša k našej wsy a to ma tak wostać“, woni mēnja. Hordže noša swoju Wojerowsku drastu tež na swjedźenju domchowanki.

„Ptačecy su wosebje angažowana wjes“, mēni rěčna motiwatorka Marija Šolčić.

Wona podpěruje wožiwjenje rěče: w stajnej wustajeńcy domizniskeje stwy, we wosadže a we wsy. Samo mały kurs serbsčiny je hižo nawjedowała. „Domizniski dzeń je wažny za zachowanje kultury a za wožiwjenje rěče. Za to trjebamy dźěći, młodžinu a staršu generaciju. Wěra, kultura a rěč słušeja w Serbach hromadže“, wona podpěrnje.

Tež farar Reichelt to tak widži. W nutnosći k zakónčenju domizniskeho dñja w Ptačanskej cyrkwi poswjeći zelenej paramentaj za wołtar a čitanski pult ze serbskim napismom „Ja sym winowy pjenk, wy sće prućata“ (Jan 15,5). „Paramentaj stej dar skupiny Serbska namša z Delnjeje Łužicy“, farar praji. „Wožiwjetej cyrkwiniski rum a dopominatej nas na naše serbske korjenje.“

W Ptačecach skedźbnja přeco zaso na serbsku rěč a kulturu. 2004 běchu w cyrkwi přenje serbske drastowe kemše a 2015 swjećachu tu hižo raz domizniski dzeń. „Wo to serbske so dale prócujemy“, wuzběhny sobuorganizatorka Martina Petschick, předsydka wot lěta 2011 wobstejaceho Towarstwa šulska a domizniska stwa, w swojim džaku wšěm akteram a pomocnikam. „Domizniski dzeń swědči wo zwjazanosći našich wsow. Pokaza nam, zo je wažne serbsce wuknyć a hišće wažnišo rěč nałožować. Za to trjebaš wutrajnosć a disciplinu. Domizniski dzeń nas w tym wobkrući.“ Wona přeprasy wšěch na serbske popołdne 12. oktobra, na kotrymž chcedža po nutrnosći w cyrkwi ze skupinu Přezpólni zhromadnje spěwać.

K zakónčenju domizniskeho dñja stupa-chu balony w serbskich barbach do nje-bja. Ze sobu nošachu poselstwa žohnowanja a dobre přeća do přichoda.

Andreas Kirschke

Pušćenje balonow w serbskich barbach k zakónčenju domizniskeho dñja

Jedyn z dweju noweju paramentow za Ptačansku cyrkej

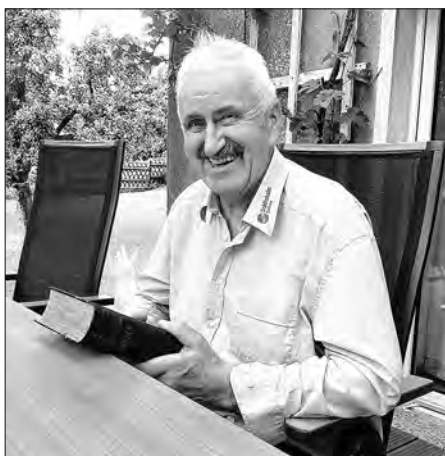
Horst Kschiedel z Mješic 70 lět

Poprawom horstku ludźi w našej Bukečanskej wosadze znaješ, z kotrymiž móžeš so serbsce rozmołwjeć. Zetkaš jich hdys a hdys we wsy pola pjekarja, na kulowatych narodninach abo na serbskich zarjadowanjach w Bukecach abo we Wuježku. Ale na kopanišću, hdyž hraje 10lětny syn runje z druhimi hólcami z wosady kopańcu? Tehodla sym so tež chětro džiwał, jako mje nan druheho hólca nadobo serbsce nareča. Běše to Horst Kschiedel z Mješic, kotrehož syn z našim synom hromadze w samsnym mustwje hraješe. Hólcaj běštaj spřečelena.

Horst narodži so 30. julija lěta 1955. Sam praji, zo měješe čezke dźěcatstwo. Nan, pochodzacy z Wawic, běše zahe, jako bě hólca hakle lěto stary, zemrěł. Mać dźělaše wot ranja hač do pózdneho wječora na polach, zo by swójbu zastarała. Regiment wjedžeše doma přirodna wowka. Tak běše wón radšo pola Kokuškec, kotrymž slušeše susodna ležownosć. Tu běše witany, tu so derje čuješe. Kokuškec Lejna měnješe: „Hólče, ty sy mudřiši, hač te tamne. Ty móžeš serbsce a němsce.“

Šulu wopyta Horst w Bukecach, přjedy hač so pola Bradec na mulerja wukubła a dźesać lět w firmje dźělaše. Tak je mjez druhim Bukečansku cyrkwinu wěžu sobu wobmjetał, jako běše tu Gerat Lazar wosadny farar. Wón tehdy Horsta Kschiedela němsce konfirměrowaše.

Hač do swojeje renty w lěće 2019 dźělaše Horst Kschiedel pola dróhotwarstwa

Horst Kschiedel ze swojej starej serbskej bibliji

Foto: Mato Krygár

w Budyšinje. Husto zetkach jeho při dźěle na dróhach mjez Wuježkom a Budyšinom.

Swoju mandželsku Hanneloru zezna w lěće 1997 na rejach za samostejacych w Eibauwje. Wona pochadza z Waltersdorfa w Žitawskich horinach. Jimaj narodži so 1998 syn Eric. Naraz měješe Horst patchwork swójbu, wšako běše Hannelore hižo mać trochu dźěci. Farar Haenchen wěrowaše Hanneloru a Horsta w lěće 2009 w Bukecach. Mjeztym so swójbje hišće šěsć wnučkow a prawnučka přidružichu.

Kschiedelec mandželskaj staj jara pobožnaj. Horstej njebu to do kolebki položene. Běchu to skerje dožiwjenja w běhu žiwjenja a wuměna z mandželskej, kotrež

jeho kručišo k wěrze wjedžeču. Prawidłownje wopytataj mandželskaj kemše ewangelskeje swobodnej cyrkwy w Biskopicach.

Ze serbskim čuje so Horst zwjazany, rady wón z nami serbsce rěči. W Mješicach je mjeztym posledni domorodny Serb. Wón je člon Serbskeho ewangelskeho towarstwa, čita Pomhaj Bóh a wopyta prawidłownje serbske zarjadowanja we wosadze kaž jutrowne spěwanje we Wuježku, wosadne popołdnja abo nazymske koncerty w Bukecach. Kruty termin su za njeho serbske kemše w Poršicach, kotrež nochce na žadyn pad parować. Rady sluša tam na předowanja Serbskeho superintendenta n. w. Jana Malinka, dokelž jeho wuběrnyje rozumi.

Husto čita Horst Kschiedel w swojej starej serbskej bibliji, kotruž ma wot swojeje čety Marje Kschiedelec z Wawic. Je to wudaće z předstwow Jaroměra Hendricha Imiša z lěta 1893.

Na swojej ležownosći w Mješicach ma ruce poľnej dźěla. Husto jemu syn Eric pomha. Po štwórtkach pěstoni zhromadnje z mandželskej wnučce. Jara so wjeseleše, jako wopytašej wonej w starobje 3 a 5 lět serbsku Witaj-skupinu w AWO-pěstowarni w Bukecach. Bohužel je nošer tutu skupinu rozpušćil, štož Horst Kschiedel jara wobžaruje.

Přeju jubilaraj wšitko dobre, Bože žohnowanje, krutu strowotu a wjele wjesela ze swojej wulkej swójbu. **Mato Krygár**

Malešecy spěwachu k 800lětnemu jubilejej

Přeni raz su so Malešecy před 800 lětami pisomnje naspomnili. Tutón jubilej woswjeći wjes wot 15. do 22. junija z tójšto naročnymi zarjadowanjemi. K spěwnemu wječorkej „Malešecy spěwaja“ wutoru, 17. junija, pod hołym njebjom před gmejnskim zarjadowom běchu cyrkwinske chóry wulkowosady „Při Lubaće“ jako iniciatorojo a serbske chóry Meja, Delany a Židžino přeprašenje wsy scěhowali. Wšo dohromady bě jich wjace hač 200 spěwarjow. W běhu wječorka spěwachu chóry a pu-

blikum zhromadnje, druhe spěwy jednotliwe chóry zhromadnje. Ale tež kóždy ze spěwnych cyłkow měješe swój wustup.

Džakowano sobuskutkowanja serbskich chórow bě serbski podžěl nahladny. „Hdžež so módrja, zelenja“ wjele přihladowarjow sobu spěwaše. Serbski spěw je mjez ludnosću potajkim hišće žiwy! Zwjeselace bě, zo tež sobuskutkowacy Budyski chór Harmonie serbski a słowacki přinošk přednjese a Hućinjanski Chór generacijow ze serbskim spěwcom překwapí. Wjerškaj serbskich spěwow běštej „Lubka lilija“ (Meja) a k zakónčenju „Knjezowy jandžel“ (Bukečanski cyrkwinski chór, Meja a Židžino). Z wuwzaćom Bukec tutón spěw do programa druhich cyrkwinskih chórow njesluša, próca wo přiswojenje hač dotol njeznateho spěwa je česće hódna.

Někotre mužkuli z bohateje ličby připosłucharjow su rjane melodije poradženeho a jubileja hódneho wječorka na dompuću hišće dotho we wušomaj klinčeli.

Arnd Zoba

Spěwny wječork před gmejnskim zarjadowom w Malešecach

Foto: Arnd Zoba

Serbski wječork w Chrjebjanskej cyrkwi

We wobłuku swjedźenskeho lěta składnostnje 400lětného jubileja swojeje cyrkwy wuhotowachu 5. junija w Chrjebi serbski wječork. Jako referentku běchu sej Christianu Piniekowu z Choćebuza přeprošyli. Něhdźe 30 zajimcow so wobdźěli.

Na wobložanju piščelowje łubje stejitej w serbskej rěči bibliskej hronje „Jezus Chrystus je wčera a džensa a tón samy, kiž

wón je, budže tež do wěčnosće“ a „Bohu budž dżak, kiž nam to dobyće dawa přez našeho Knjeza Jezom Chrysta“. Po kuskach čitaše Christiana Piniekowa hronje hromadže z wopytowarjemi, při čimž podawaše někotre rěčne wujasnjenja. Zhromadnje zanjesechu woblubowany džěćacy spěw „Halelu, halelu“. Temu „Serbja a cyrkej“ zbliži referentka připosłucharjam z kwi-

som. Mjez druhim džěše wo Serbski ewangeliski cyrkwinski džěń a wo časopis Pomhaj Bóh, kotryž bě Chrjebjanski farar Friedrich Selle w lěće 1891 založił.

„Poslednja serbska konfirmacija w Chrjebi bě w 1920tych lětach“, doda wosadny farar Albrecht Bönisch. „Wot 1933 do 1943 bě Hanns Matthes farar w Chrjebi. Wón njebě Serb, nawukny pak serbsčinu, zo by tu skutkować móhl. Poslednje serbske kemše pola nas wotměchu so 1941.“ Farar Bönisch pokaza hišće na dalšěju wuznamneju wosadneju fararjow. Pětr Šerach je přeložił Lutherowy katechizm a Jan Wjela kěrłuše do serbsčiny.

Mała wustajeńca w cyrkwi pokaza na serbske stawizny wosady. „Na jednym foće, kotraž nasta drje 1909, je moja prawowka Anna Šubertowa rodź. Baderjec w serbskej drasće zwobraznjena. Wona bě so 1894 w Chrjebi narodžiła a bě 1909 k serbskej konfirmaciji šła“, rozloží Katrin Lucas, kotraž přisłuša cyrkwinskemu předstejićerstwu.

Serbski wječork sej wobdźělnicy chwachu. „Za mnje bě fascinowace, žiwu serbsku rěč słyšeć. A to, hačrunjež w Chrjebi džensa nihtó wjace serbsce njerěči“, farar wuzběhny. „Runje pola jara starych pytnu hišće počah. Tež woni drje wjace serbsce njerěča, ale zwuk rěče je jim hišće bliski.“

Andreas Kirschke
z němčiny T.M.

Christiana Piniekowa wuhotowaše serbski wječork w Chrjebjanskej cyrkwi, kotrejež 400lětné wobstaće lětsa wopominaja.

Foto: Andreas Kirschke

Spěwny wječork Bjesadow w Rakecach

3. junija bě nětko skónčnje tak daloko. Tu tu wutoru nawječor zetkach so čłonojo Hodžijskeje a Rakečanskeje Bjesady w Rakecach k lětušemu zhromadnemu spěwnemu wječorkej. Něhdźe dwaceći ludźi bě so w sćinje lipy před Rakečanskej farskej bróžnju zhromadziło. Mjez nimi běchu štyrjo wobdźělnicy projekta „Domoj“. W tutym wot syće Za serbsku rěč a regionalnu identitu (ZARI) organizowanym projekće wuknu we Wulkich Ždžarach džewjeć měsacow dołho serbsčinu. A nětko, krótko po započatku projekta, móžachu swoje kmanosće hižo trochu wupruwować.

Nalětnje wjedro a přijomne městno tworštej dobre wuměńjenja za zetkanje. Wobzah a wotběh spěwného wječorka běštej čłonom Bjesadow hižo derje znatej. Zhromadnje so modlachmy, spěwachmy kěrłuše kaž tež wjesołe ludowe a druge towaršne spěwy. Andrea Langnerowa a Měrćin Krawc přewodžeštaj spěwarjow na gitarje a piščalce.

Swačina w přestawce skićeše składnosć za zajimawu bjesadu. Wšako rěkatej skupinje: Bjesada.

Günter Holder

Přestawka na spěwnym wječorku Bjesadow z Hodžija a Rakec spočatk junija na Rakečanskim farskim dworje

Foto: Günter Holder

Po serbskich ewangeliskich duchownych pomjenowane domy a rumnosće (7)

Oskar Pank – farar, superintendent a podpěračel Serbow

Mólba Oskara Panka, kiž wisa runja dalším portretam w galeriji duchownych we wołtar-nišću Tomašoweje cyrkwy w Lipsku. Napis na mólbe rěka: „D. Johannes Theodor Oskar Pank 1884–1912“.

Oskar Pank

Oskar Pank narodži so 1838 jako syn delnjoserbskeho fararja Kita Panka w Lutolu pola Choćebuzu. Po wuchodźenju Choćebuskeho gymnazija studowaše teologiju w Halle a Berlinje. Swoje přenje farske městno zastawaše wot 1861 do 1869 w Skjarbošću, hdžež tež serbsce předowaše a poslednje lěta hromadže z kantorom a redaktorom delnjoserbskeje nowiny Kitom Šwjelu skutkowaše. Wot 1869 do 1882 bě farar při wšelakich cyrkwjach w Berlinje a tam zdobom duchowny wótc němskeho kanclera Bismarcka. Při wšej zdalenosći na Serbow njezapomni, přistupi 1880 delnjolužiskej Mašicy Serbskej a zasadźowaše so za duchowne zastaranje Serbow w maćeršćinje a spožčenje stipendijow za serbskich studentow teologije.

1882 přesydlu so do Lipska, hdžež skutkowaše najprjedy w Mikławšoweje cyrkwi. 1884 postupi na přenjeho fararja sławneje Tomašoweje cyrkwy a generalneho superintendenta města Lipska. Zdobom bě prezident Gustawa Adolfoweho towarstwa a zapósłanc sakskeho krajneho sejma. Jeho zaslužbow dla spožči jemu Lipšćanska

uniwersita titul čestneho doktora, město Lipsk čestne měšćanstwo a Mašica Serbska čestne sobustawstwo. Wot lěta 1912 wuměnkar, přesydlu so do Lindauwa při Bodamskim jězoru, hdžež 1928 zemrě. Jeho row na kěrchowje w Lindau-Äschach daču potomnicy wokolo lěta 1985 zrunač.

„Pank-Sakristei“ w Lipsku

K česći Oskara Panka, něhdýšeho wosadneho fararja a generalneho superintendenta, je jedna ze sakristijow w Tomašoweje cyrkwi po nim pomjenowana „Pank-Sakristei“. Hdy a při kotrej skladnosći je so mjeno spožčiło, njehodžeše so zwěšćić. We wobšěrnej biografiji Panka, kotruž je Hans-Jürgen Sievers 1998 w knize „Baumeister seiner Kirche“ předpožičil, so žana informacija wo tym njenamaka. Tež pytanje w dalšich spisach a direktne naprašowanje na farje Tomašoweje wosady w Lipsku wostašej bjez wuspěcha.

Najbóle prawdžepodobnje je, so steji pomjenowanje „Pank-Sakristei“ w zwisku z přetwarom a zakładnym wobnowjenjom Tomašoweje cyrkwy na spočatku tudyšeho skutkowanja Oskara Panka. Plany za to drje hižo něšto lět předležachu, wuwjedže-chu pak so hakle pod jeho nawodom w lětach wot 1885 do 1889, štož dohromady 800 000 hriwnow plaćeše. Dołhi twarski čas a hoberska suma pjenjow swědčitej wo wulkich a zasadnych změnach, kiž so tehdy na Tomašoweje cyrkwi přewjedžechu. Pozdžišo wšak so tójšto fachowcow kritisce wo hluboko sahacych změnach na historiskej architektury sławného Božeho domu wupraji.

Móžno, zo je so mjeno „Pank-Sakristei“ při znawaposwjećenju Tomašoweje cyrkwy 1889 abo tež pozdžišo spožčiło jako připóznace za wuznamneho duchowneho. Oskar Pank wšak njeje so jenož wo přetwar tuteje cyrkwy postarał, ale tež zwonka wosady zaslužbnje za město a cyrkej skutkował. Dalšej sakristiji Tomašoweje cyrkwy stej tehorojka po wuznamnymaj wosadnymaj fararjomaj pomjenowanaj, po N. Selneckeru (1530–1592) a Ch. G. Großmannu (1783–1857).

Dalše wopominanja Panka

W lěće 1886 je so zhotowił medaljon z gipsa, do kotrehož je pobočný portret Oskara Panka jako relief wudžěłany. Medaljon ma přeměr 17 centimetrov. Žady je na njón z ruku napisane, zo jedna so při předstajenaj wosobje wo „Geh. Kirchenrat D. O. Pank in Leipzig, 1885–1889 Thomas Kirche“. Informacije „1885–1889 Thomas Kirche“ wotpowěduja horjeka podatemu časej přetwara Tomašoweje cyrkwy. Tuž drje steji tež medaljon w zwisku ze zakładnym wobnowjenjom tuteje cyrkwy pod Pankowym nawodom.

Medaljon chowa so džensa w numismatiskej zběrce Serbskeho muzeja w Choćebuzu (inwentarne číslo X 5490/G). Kustos muzeja Werner Měškank bě jón před něšto lětami připadnje w katalogu awkcije za starožitnosće na Brühl w Lipsku nadešoł a jako objekt serbskich stawiznow spóznał. Po wuspěšnym sobuskičenju při awkciji bě medaljon za 453,68 DM za Serbski muzej w Choćebuzu nakupić móht.

Trudla Malinkowa

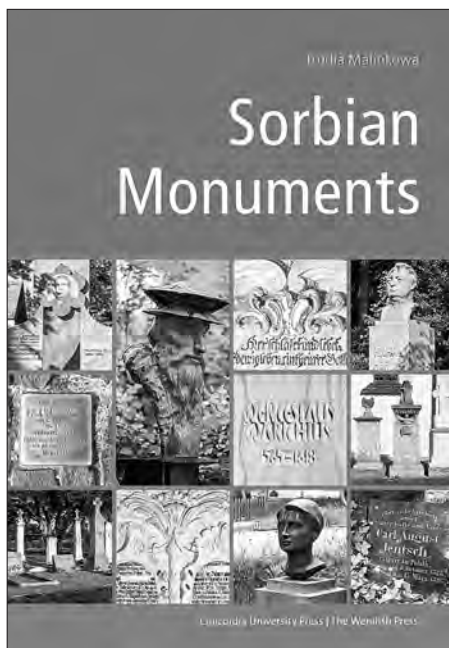
Pohlad do „Pank-Sakristei“, kotraž so za spěwne zwučowanja wužiwa, w lěće 2016

Foće: Trudla Malinkowa

Serbska pomnikowa kniha jendželsce

Pod titulom „Sorbian Monuments. A Guide to Memorial Sites in Europe, America and Australia“ (Serbske pomniki. Přewodnik po wopomniščach w Europje, Americe a Awstralskej) je w USA wušła kniha Trudle Malinkoweje wo serbskich pomnikach w jendželskej rěči. We hłownym jedna so wo přeložk přiručki, kotraž bě w Ludowym nakładnistwje Domowina w lěće 2019 w serbskej a 2022 w němskej rěči wušła. Přidatnje su do jendželskeje wersije někotre dalše serbske wopomnišća w Texasu přiwzate. Teksty ze serbsčiny přeložil je jendželski slawist Gerald Stone z Oxforda, kotryž je bjezmaťa hač do swojeje smjerće 2021 na tym džětał. Přeložki z němčiny je wobstaral David Zersen, bywši prezident Concordia University Texas.

Kniha wopřija 332 stron, ma krutu wobalku a je bohaće z fotami kaž tež z kartomaj wo městnosćach serbskich wopomniščow w Hornjej a Delnjej Łužicy wuhotowana. Wudałoj stej ju w zhromadnym džěle nakładnistwje Concordia University Press w texaskej stolicy Austinje a The Wendish Press w Serbinje.

Zajimcy móžeja sej knihu w Smolerjec kniharni w Budyšinje skazać (ISBN 979-8-9858516-4-9). **T.M.**

Skomolenaj pućnikaj w skale

Njedawno běch na krasnym nalětnim dnju po puću w Hrodzišćanskej skale. Přiroda wabješe z čerstweje zelenej barbu a wšelakimi kwětkami. Na zhromadne pućowanje přeprošyli běchu žony z našeje wulkowosady „Při Lubaće“. Jako temu běchu wuzwolili 23. psalm. Při puću dóstachmy impulsy najwšelakorišeho razu: hudźbu a teksty, jěsć a piće, čišinu a bjesadu. Běše to přijomne dopołdnje.

Běch pak jara zadziwna, hdyž pućnik widžach, kiž njepokazaše na Delni puć, ale „spody přeč“. Tam je widjeć, zo ma Kl (kumštna inteligencja) tež swoje hranicy. Štóz mjenujcy němske zapřijeće pućnika z małymi pismikami do app sotra zapoda (kaž by to najskeje každy činil), dóstanje wotpowědny přeložk. Zo na dalšim pućniku město „Hrodzišćo“ stej „Hrodziško“, je wězo tež wopaki. **Hanaróža Šafratowa**

Pućnikaj ze skomolenymaj serbskimaj napisomaj w Hrodzišćanskej skale

Foće: Hanaróža Šafratowa

Serbska delegatka na swětowym zetkanju w Johannesburgu

Wot 18. do 24. junija zeńdže so w Johannesburgu w Južnej Africe centralny wuběrka swětoweje rady cyrkwjow k swojim prawidłownym wuradźowanjam.

Na zetkanju wobdžěli so tež dr. Lubina Malinkowa z Rakec, kotraž je jako delegatka němskeje ewangelskeje cyrkwyje čłonka centralneho wuběrka. Nimo zarjadniskich prašenjow stejachu w srjedźišću zeńdženja aktualne prašenja wokoło globalnych konfliktow, kiž tež cyrkwinske žiwjenje potrjechja.

Wosebje rozestajachu so delegaća ze sčěwkami kolonializma, misionstwa a systemom Apartheid w Južnej Africe. Temu služachu mjez druhim rozmołwne koła z domoródnymi kaž tež njedželniši wopyt we wšelakich wosadach Johannesburga. **PB**

Bože spěće w Malešecach

Je mjeztym hižo z tradiciju, zo přeprošuje wulkowosada „Při Lubaće“ na Bože spěće wšitkich wosadnych na dwurěčne kemše do Malešec. Lětsa zeńdže so něhdže wosomdžesat kemšerjow, třiceći dujerjow a pjeć duchownych w Božim domje, dokelž bě wjedro za wonkowne kemše trochu zymne. Farar Haenchen z Bukec přewza zawodnu liturgiju, kotraž so serbsce a němsce spěwaše. Tež kěrłuše, mócnje wot dujerjow přewodžane, so we woběmaj rěčomaj spěwachu.

W předowanju wuzběhny sup. n. w. Malink, zo je Jezus po Božim spěću w njebjesach, to rěka nic na njebju. Jeho misija pak dže dale, mjenujcy ludźi za Bože kralestwo zdobyć. Serbsce rozložil rozděl mjez njebjom a njebjesami: Njebjo je módre a džěl stwórby, mjeztym zo su njebjesa duchowne městno Boha. Za Němcow wujasni to z pomocu jendželskich słow „sky“ a „heaven“. Bóh je swoju mudrosć do stwórby položil, swojemu mjenu w Božich domach bydlić da, tola wosobinsce je každemu w modlitwje bliski. Tak móžemy žiwi być w dowěrje do Božeho wjedženja, w lubosći a nadźiji, wšojedne što so na zemi stawa.

Modlitwy a čitanja přewzachu fararjec mandželskaj Ramschecy a predikant Jens Winkler. Skedźbni so na mnohe zarjadowanja w zwisku z 800lětnym jubilejom Malešec, kotraž maja so srjedź junija woswjećić.

Po kemšach so nimale połojca wopytowarjow serbsce wot duchownych rozžohnowaše. Jedna žona praji, zo je po šulskim času zaso přeni króć serbsce čitała a sobu spěwala. **Jan Malink**

Powěšće

Na dworje Serbskeho kulturneho centruma w Slepom steji pomnik za wuznamneju Serbow ze Slepoho: fabrikanta Pawoła Lejnika (1899–1948) a spisowacela Jakuba Lorenca-Zaléskeho (1874–1939). Loni stworjeny pomnik ma pozdžišo swoje doskónčne město při lěkarskim domje, bywšej Lejnikow willi, w Slepom dóstać. Foto: Trudla Malinkowa

Zlý Komorow. Ordinaciske kemše za cytu Ewangelsku cyrkej Berlin-Braniborska a šleska Hornja Łužica (EKBO) swjećachu so njedźelu, 25. meje, w cyrkwi w Złym Komorowje. Biskop Christian Stäblein z Berlina a generalna superintendentka Theresa Rinecker ze Zhorjelca ordiněrowaštaj šěsć młodych fararkow a fararjow do zastojnstwa. Mjez nimi bě Jakob Simon, kotryž je

sobustaw džěloweje skupiny Serbska namša a je hižo před krótkim swoju službu w delnjolužiskej Brjazyni nastupił. Kemšerce z Kóžleho běštej na ordinaciju w serbskej drasće přišłoj.

Šćeńca. Swjatkovnu njedźelu, 8. junija, swjećeše Rakečanska wosada dwurěčne kemše w swjedženskim stanje w Šćeńcy. Hačrunjež bě młodžina daloko do nocy w stanje hejsowala, bě rano za kemše wšitko dostojnje přihotowane a swjedžen-sce wupyšene. Z něhdźe 170 kemšerjemi swjećeše wosadny farar Robert Malink Božu službu, do kotrejež bě na wuwážene wašnje poměrnje wulki serbski podžěl zapřijaty. Serbske čitanja přednjese wosadna Hilžbjeta Langnec. Z wuběrnej hudźbu dujerjo Rakečanskeje wosady kemše wobrubichu.

Turjej. Delnjoserbske swjatkovne kemše swjećachu druhi dzeń swjatkow popołdnu w Turjeju. Nawod měješe farar n. w. Ingolf Ksenka. Z młodostnymi z Picnjanskeje wosady zanjesechu někotre nowe spěwy.

Bórkowy. W tudyšej cyrkwi pokazachu swjatki dokumentarny film Grit Lemke „Po-la nas rěka wona Hanka“. Wjace hač 150 zajimcow sej film wobhlada, kotryž předstaja wšelake aspekty serbskich stawiznow a serbskeje identity. Po tym bě składnosć k diskusiji a mjezsobnej wuměnje. Dobry wothłós pokaza, zo je tema serbskosće wobdźelnikow wšelakich generacijow hnuła a jimała.

Budyšin/Hrodzišćo/Nječorn. Składnostnje 125. narodnin Měrcina Nowaka-Nječorniskeho wopominaše jeho Towarstwo přečelow Smolerjec kniharnje 12. junija z literarnym wječorkom w Smolerjec kniharni. Zastupjerjo Budyskeje župy Domowiny počesćichu jeho 13. junija z kładženjom kwětkow na jeho row na Hrodzišćanskim kěrchowje. W přichodze je předwidžane, jeho dom a ateljej w Nječornju wobnowić, za čož přewostaji Załožba za serbski lud njedawno 360 000 eurow.

Slepo. Na zahrodze Slepjanskeje fary wotměchu njedźelu, 22. junija, lěčny swjedzeń. Z tym woswjećichu wosebje zakónčenje ponowjenskich džělow na farskej zahrodze a instalacije solarneje připrawy na třěše wosadneje cyrkwy. Při najrjeńšim lěčnym wjedrje zahaji so swjedzeń popołdnu z kemšemi. Přizamknjachu so zhromadne kofejpice a wšelake swójbne zabawy. Wo dobru nahladu postara so skupina Serbska reja.

Budyšin. Srjedu, 25. junija, bě organist Jan Kral z hosćom Budyskeho pišćeloweho lěča. Na wječornym koncerće w Pětrskej cyrkwi hraješe twórbu mjez druhim Johanna Sebastiana Bacha, Maxa Regera a Franza Liszta. Jan Kral pochadźa z Dobranec w Hodžijskej wosadze a skutkuje w Lipsku.

Dary

W meji je so dариło za Pomhaj Bóh 35 eurow. Bóh žohnuj dar a darićela/ku.

Spominamy

Před 115 lětami, 8. julija 1910, zemřě w Žaganju farar a superintendent **Gottlieb Fengler**. Po pochadze bě Němc ze Šleskeje, rodzeny 2. februara 1841 jako syn ryčerkublerja w Altkranzu (džensa Křazkowno). Wón wopyta gymnazij w Glogauje (džensa Głogów) a studowaše teologiju w Lipsku a Erlangenje. Farske zastojnstwo nastupi 1867 w staroluterskej wosadze w Depsku pola Choćebuza, zwotkelž so 1872 do Choćebuza přesydli. Jako rodzeny Němc měješe farar Fengler dwurěčnu službu wukonjeć. W Depsku měješe serbsku, w Choćebuza němsku wosadu zastarać. Zo móhl wšem wosadnym w maćeršćinje sluzić, nawukny delnjoserbsce. 1873 da za Depščansku wosadu zwón leć, kiž bě přeni ze serbskim napismom po cyłej Delnjeje Łužicy. Za jeho čas twarještej so 1878 w Depsku a 1879 w Choćebuza nowej cyrkwi. W swojim domje zarjadowa sej čišćernju, w kotrež wudawaše ewangelsko-lutherski časopis „Gotthold“ a wot lěta 1874 nabožnu ludowu knižnu protyku samsneho mjena. Tutu protyku wuda na lěto 1879 tež ze serbskim tekstom, štož bě scyła přenja delnjoserbska knižna protyka. Fenglerowy „Gotthold“ da nastork k temu, zo so lěto pozdžišo „Serbska pratyja“ załoži, kotraž džensa hišće wuchadźa. T.M.

Přeprašujemy

- 06.07. 3. njedźela po swjatej Trojicy
10.15 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. n. w. Malink)
- 13.07. 4. njedźela po swjatej Trojicy
12.00 nutrnosť w serbskim rozhlósu (sup. Rummel)
- 20.07. 5. njedźela po swjatej Trojicy
08.30 kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (sup. n. w. Malink)
- 21.07. pónđzela
16.30 zmakanje kupki Serbska namša a pósejženje předsedařstwa STSRC w zmakanišću w Chmjelowje
- 27.07. 6. njedźela po swjatej Trojicy
12.00 nutrnosť w serbskim rozhlósu (sup. n. w. Malink)
- 03.08. 7. njedźela po swjatej Trojicy
10.15 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. n. w. Malink)

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Farski puć/Pfarrweg 6, 02633 Hodźij/Göda; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Priwatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen

Zamolwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)

Čišć: Lessingowa čišćernja, Kamjenc

Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625

Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen

IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67

BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dósta wa lětnje přiražki z dawkowych srědkow na zakładze hospodarskich planow, wobzamknjenych wot Němskeho zwjazkowego sejma, Krajneho sejma Braniborskeje a Sakskeho krajneho sejma.

Lětny abonement płaći 15 eurow.